

ประสิทธิผลของการพ่นสารเคมีแบบ Space spraying เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรค ไข้เลือดออก ในพื้นที่เขตเมือง ภาคใต้

สุวิช ธรรมปาโล พบ., ปรด.*, สุภาพร เมฆสวี่ ปรด.** , วีระศักดิ์ จงสู่วิวัฒน์วงศ์ MD. PhD. ***,
ปฐมพร พริกชู วทม.*

* สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๑๒ จังหวัดสงขลา,** คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา มหาวิทยาลัยทักษิณ
วิทยาเขตพัทลุง,*** หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

ในปัจจุบัน กลวิธีที่นิยมใช้ ในการควบคุมโรคไข้เลือดออก (DF/DHF) คือการพ่นสารเคมี แบบ Space Spraying สำหรับในพื้นที่จังหวัดสงขลา เมื่อพบผู้ป่วยไข้เลือดออก หน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุมป้องกันโรคไข้เลือดออก จะเข้าไปดำเนินการป้องกันควบคุมโรค โดยใช้วิธีการ พ่นสารเคมี แบบ Space Spraying ที่บ้านผู้ป่วย และรอบบ้านผู้ป่วยเพียงแค่ครั้งเดียวหลังพบผู้ป่วยเท่านั้น และไม่มีการประเมินผลหลังพ่น จากข้อมูลในอดีตที่ผ่านมาพบว่า มีการศึกษาเพื่อประเมินถึงประสิทธิผล ความทันเวลา และความครอบคลุม ของการพ่นเคมีเพื่อควบคุมไข้เลือดออกไม่มากนัก จากเหตุผลดังกล่าวจึงควรมีการศึกษาเพื่อประเมินถึง ประสิทธิผล ความทันเวลา และความครอบคลุม ของการพ่นสารเคมี แบบ Space Spraying ในการควบคุมการระบาดของโรคไข้เลือดออก โดยใช้ระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) ซึ่งมีพื้นที่ในการศึกษาคือ เขตเทศบาลนครสงขลา ระยะเวลาที่ทำการศึกษาคือ ช่วง เดือน พฤษภาคม ๒๕๕๙ – เมษายน ๒๕๕๐ ทำการติดตามการเกิดผู้ป่วยในพื้นที่ โดยผู้ป่วยที่รายงานเป็นรายแรกของพื้นที่ กำหนดให้เป็น Index case และ ผู้ป่วยที่รายใหม่ที่เกิดขึ้นในรัศมี ๑๐๐ เมตร รอบบ้านผู้ป่วย index case และมีระยะเวลาเริ่มป่วยห่างจาก index case ระหว่าง ๑๖-๓๕ วัน ให้ถือว่าเป็น ผู้ป่วย Secondary case และวิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอยแบบปัวซอง เพื่อหาปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิด Secondary case

ผลการศึกษา พบว่า ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา พบรายงานผู้ป่วยไข้เลือดออก (DF/DHF) ๑๔๐ ราย เป็นผู้ป่วย Index case จำนวน ๒๐ ราย และเป็นผู้ป่วยที่เป็น Secondary case ที่เกิดจาก Index case จำนวน ๒๕ ราย ในพื้นที่เกิด Secondary case มีอัตราป่วย (Attack Rate) ๒.๗ ต่อ พันประชากร สำหรับปัจจัยที่สามารถทำนายการเกิด Secondary case อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ บ้านที่ไม่มีหน้าต่างมุ้งลวด และ บ้านที่มุงด้วยสังกะสี

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า การดำเนินงานควบคุมโรคไข้เลือดออก ในพื้นที่การศึกษา ซึ่งดำเนินการพ่นสารเคมีเพียงครั้งเดียว ยังไม่เพียงพอต่อการควบคุมโรค และไม่สามารถป้องกัน Secondary case ได้ ดังนั้นการดำเนินการเพื่อควบคุมโรคไข้เลือดออก ควรเพิ่มความครอบคลุม ของการพ่นสารเคมี โดยพ่น ในรัศมี ๑๐๐ เมตร รอบบ้านผู้ป่วย Index case และควรมีการพ่นสารเคมีซ้ำ อีกครั้ง ระหว่าง ๗-๑๐ วัน สำหรับในการควบคุมโรคไข้เลือดออก ในพื้นที่ที่ควรมุ่งเน้นที่ดำเนินพ่นสารเคมีให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกหลัง โดยเฉพาะ บ้านที่ไม่มีมุ้งลวด และบ้านที่มุงด้วยสังกะสี